

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK — CONTICH

1. Drie maanden onder de sneeuw. — 3. Sint Gregoriusdag op School. — 6. Een moedig Meisje. — 7. Karel Cogge, De Overstrooming aan den IJzer. — 8. Het Wonderlijk Gezelschap. — 11. Het Kermismeisje. — 12. Willem Tell. — 13. Beter een lap dan een scheur. — 17. De Zinneloozen van Gheel. — 20. De Klok van Stuivenkenskerke. — 24. Grapes en Vroolijke Verhalen. — 34. Nog Grapes. — 35. Het Kindje van de Zee. — 37. De Bezembinders van Kleit. — 38. De Vlucht in de Koffer. — 41. De Gierigaard. — 43. De Veerman van 'tZwin. — 48. Berlijk duurt 't langst. — 61. Streng Winters. — 62. De Wees in Londen. — 63. Sinter-Klaas op de Herde. — 66. De Kinderen van den Smokkelaar. — 67. De Paasch-klokken. — 69. Leeuwte van Damme. — 70. Van Alles Wat. — 71. Nieuwsgierig Aagje. — 79. De verrassing van Oudenaarde. — 83. Op de Hooge Venen. — 87. De Overwintering van Nova Zembla. — 86. Hoogmoed Komt voor den val. — 89. Het spook. — 95. De twee Weesjes. — 96. De oude Redder. — 97. De Vlucht. — 101. Toch beter Thuis. — 105. Ongeluk en Geluk. — 108. Biekel. — 109. De oude Mantel. — 110. Robinson Crusoe. — 113. De Rooversjongen. — 114. Nooit Vergeten. — 118. De Spion van den Molen. — 119. De Kinderen van den Doker. — 120. De ruwe Kerel. — 121. Tweemaal gevonden. 123. De Kerels van Lampernisse. — 136. Thijl Uilenspiegel. — 137. Oom Tom. — 141. De Kerstavend van Bertje. — 143. De Reis in de Wildernis. — 168. Een jonge Held. — 169. Jacob van Artevelde. — 170. De overwinning van Karel. — 171. Genoveva van Brabant. — 172. De avontuurlijke Reis. — 173. De strijd met den Wolf. — 174. Een vreeselijk Avond. — 175. De gevluchte Slaaf. — 176. In de Vliegmaschine. — 177. Een mededige Vrouw. — 178. Ontsnapt. — 179. Valsch beschuldigd. — 180. De zoon van den Torenwachter. — 181. Terag bij vrouw en kinderen. — 182. De reis van Columbus. — 183. De Schuld van Karel den Stoute. — 184. Het spook van de Schelde. — 185. Het avontuur in het gebergte. — 186. Jaek de Cowboy. — 187. Hoe Jack prairieboer werd. — 188. De sterkste Voetbalclub. — 189. De Held van Tremeloo. — 190. De straf van 't Ezelarehof. — 191. De Cowboy van fort Bell. — 192. Jeanne d' Arc. — 193. De wandelende Dier. — 194. De Avonturen van Geraart. — 195. Geraart in Rusland. — 196. Dikke Dries. — 197. De Roode Kruppels. — 198. Rosa van Dennenburg. — 199. De Wolf van Ghistel. — 200. De betooverde Molen. — 201. Zonderling gered. — 202. De Spaansche furie. — 203. De boeteling van Veurne. — 204. Een angstige Nacht. — 205. De Prins van Kakao. — 206. De dappere Elzie. — 207. De Avonturen van David. — 208. In en uit de Gevangenissen. — 209. De Spion voor zijn land. — 210. In het verwoeste Vlaanderen.

Vraag elke week het nieuwe boekje aan uw dagbladverkooper, want de reeks van deze veel gevraagde boekjes gaat gedurig voort.

— o PRIJS 60 CENTIEM. o —

Impr. adm. Valère DECAN, Dismade

— A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK. —

A. HANS

(Vierde uitgave.)

Nr.77.

DE PASTOOR VAN LAPSCHAU

— A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK. —

De Pastoor van Lapscheure

(Vierde uitgave).

1.

Ten Noorden van Brugge, ligt het dorp Lapscheure. Daar woonde ruim honderd vijftig jaar geleden mijnheer Heldenwijs, de pastoor der parochie. Hij ligt in het kerkje begraven. Hij was een edel mensch. spreekt men in Vlaanderen over hem. Van zijn schoone en ook geestige daden, willen wij hier het een en ander vertellen.

't Was in den zeer strengen Winter van het jaar 1740. In den namiddag verliet mijnheer Heldenwijs zijn pastoorij. Hij huiverde. De Noord-Oosten wind gierde dan ook over den blakken polder. En de soutane van den priester was ver versleten en dus zeer dun geworden.

De Lapscheurenaars wisten wel, waarom hun herder geen nieuwe kocht. Hij gaf zijn geld weg aan de armen. Ja, het gebeurde soms dat hij zelf gebrek leed.

— Hu, de koude vaart door merg en been, mompelde mijnheer Heldenwijs. Ik zal maar wat rapper stappen... dat zal me verwarmen.

Hij trok een langen, eentonigen weg, op die hard bevroren lag tusschen met ijs bedekte grachten.

Na eenigen tijd bereikte mijnheer Heldenwijs een hutje. Hij trad binnen. Het was daar droevig gesteld. De vader lag ziek in een bedstede. Moeder zat met vijf kinderen bij een houtvuur. En de kleinsten schreiden van honger. Er was geen kruimel brood in huis.

— Dag, menschen! groette mijnheer Heldenwijs. Hoe gaat het hier? Och, ik moet het niet vragen, hé?

— Mijnheer de pastoor, we hebben vandaag nog niet gegeten! kloeg de vrouw. En waar zouden we brood halen? Jan wilde van morgen nog gaan dorschen bij boer Verschure, maar hij zonk hier vóór de deur neer. De koorts woelt in zijn lijf.

— En weet boer Verschure, dat Jan ziek is? vroeg mijnheer Heldenwijs.

— O, ja, want hij is komen zien, waar Jan bleef.

— En sprak hij niet van hulpe?

— Neen, mijnheer de pastoor. Op boer Verschure moeten we niet rekenen. En toch heeft Jan al twintig jaar hard voor hem gewerkt...

— Dat weet ik..

— Baas Verschure zei altijd, dat mijn Jan, zijn beste arbeider is.

Heldenwijs stond op. Wat moest hij hier nu zeggen om deze menschen te troosten?

— Praatjes vullen geen gaatjes. Een hongerige maag heeft geen ooren, dacht hij. Hier moest eerst en vooral brood zijn.

— Maar mijnheer de pastoor, gaat ge nu al weg? vroeg de vrouw.

— Straks keer ik terug, verzekerde de herder. Ik moet eerst een haastige boodschap doen.

En zonder meer te zeggen, verliet hij de schamele hut.

Mijnheer Heldenwijs begaf zich naar een hoeve, niet ver van daar. Rond de boerderij was een wal, die nu sterk bevroren was. Eenige kinderen hadden er een glijbaan op gemaakt en schenen zich wel te vermaken. Ze waren warm ingeduffeld.

Heldenwijs sprong van den kant op het ijs en gleed eens mee. Dat vonden de kinderen plezierig. De boerin zag het door een venster en kwam uit haar woning.

— Mijnheer de pastoor, 't is Winter, hé? zei ze.

— Ja, bazin. En fel ook.

— Ga mee in huis... Ge zult hier koude vatten!

— Een letje wil ik zitten en eens hooren hoe het hier gaat.

Heldenwijs kwam in de groote warme keuken. Een eind boomstam lag in den haard te spetteren en te sputteren.

— Hier houdt ge den Winter buiten, zei de herder.

— O, ja... Hij komt niet in huis.

— En de honger ook niet, zie ik!

En de priester blikte eens naar de zijden spek en de hespen, die aan den zolder hingen.

— Goddank, we hebben niets te kort, sprak de boerin.

— En uw dochter en meid zijn daar zoo dapper aan 't spinnen. Dat zal tegen 't naaste jaar zijn, want ik ben zeker, dat ge kassen en koffers vol kleeren een lijnwaad hebt.

— God zij geloofd, we zijn daarvan goed voorzien.

— Ge dankt en ge looft God en ik hoor dat gaarne, als 't goed gemeend is, hernam Heldenwijs.

— 't Is zeker gemeend, mijnheer de pastoor, beweerd de vrouw.

— Te beter, te beter... Zoo moet het zijn. En dan wilt ge ook gaarne doen, wat God u gebiedt, bazin?...

— Zeker! Ik tracht alzo te leven..

— Gij hebt niets te kort... ik wilde, dat ik het van al mijn broers en zusters ook kon zeggen, hernam Heldenwijs.

— Al uw broers en zusters, herhaalde de boerin verbaasd. Ik meende, dat ge maar een broer hadt, die kosten is...

— Wel, ge mist... Wij hebben leeren bidden «Onze Vader, die in de Hemelen zijt», niet waar? Niet mijn Vader, doch «Onze Vader». Is dit niet het bewijs dat wij allen kinderen zijn van dien Vader? Dan zijn we dus allen broederen en zusteren...

— Ja, als ge 't zoo meent, mijnheer de pastoor.

— Zoo is het ook. God wil dat we onzen evennaasten

aldus beminnen.... En dus mag ik zeggen dat ik veel broeders en zusters heb die gebrek lijden. Bazinne, ge prijst en looft God en ge wilt alles doen, wat God u zegt. Welnu, ik ben gezonden, om u te vragen arme menschen te helpen.

De boer, die uit de schuur gekomen was en achter de deur even geluisterd had, trad nu binnen.

— Dag, mijnheer de pastoor, zei hij.

— Dag baas...

— Ik heb daar 't een en ander veerstaan, terwijl ik mijn klompen afkuischte...

— Uw klompen afkuischen, baas... 't Slijk is zoo hard als steen. En het kon dus aan uw kloefen niet hangen. Zeg maar, dat ge eens afgeluisterd hebt, wat ik allemaal zei. Nu, ge moogt dat van eigen weten, want 't wordt in uw huis gesproken. En ge zult zeker wel 't akkoord zijn, om wat voor de armen te doen?

— Armen klagen zoo licht... en bijzonderlijk tegen een geestelijke, beweerde de landbouwer. En ge gelooft maar alles.

— Ge wilt dus eigenlijk zeggen, dat ik een domoorben, die me maar iets laat wijs maken? Neen, baas Verschure, ge mist. Ik houd altijd goed oogen en ooren open, ge moogt het wel weten. En ik kijk flink rond.

— Waar is die armoede?

— Om te beginnen bij uw werkman, Jan... Ik kom er van daan. De arme vriend ligt ziek te bed. En de kinderen schreien van honger. Als Jan niets kan verdie-

nen, is er geen brood.

— Maar, sparen die menschen dan niet? Sparen is noodig voor ieder!

— Zeker, baas Verschure, sparen doet garen. Vele kleintjes maken een groot. Wie spaart, heeft wat... Een draadje per dag, is een hemdsmouw in het jaar. 't Is wijs een appeltje voor den dorst te bewaren... Spreuken genoeg over het sparen. Maar om te sparen moet ge iets hebben, dat ge weg leggen kunt. Men kan een kei het vel niet afscheren, en waar niets is, verliest de keizer zijn recht. Reken mij eens uit, wat Jan verdient en we zullen tegare eens uitmaken of hij sparen kan.

— Tut, tut, tut, mijn hoofd staat daar niet naar!

— Mijnheer de pastoor heeft gelijk! verklaarde vrouw Verschure. Er moet bittere armoede zijn bij Jan. En wij mogen dat zoo niet laten. 't Is niet genoeg God te loven en te prijzen, we moeten zijn wille volbrengen. En ik ga het een en ander naar Jan doen dragen.

— Geef het maar aan mij mee! zei mijnheer Heldenwijs. Ik ga er heen. Baas Verschure, dat is toch naar uw gedacht?

— Maar ja..

— Ge kent de geschiedenis van den armen Lazarus en den rijken man? Ik heb Zondag, een week geleden, daarover gepreekt..

— Ja, ja...

— Die wel doet. God ontmoet. Zoo zei altijd mijn

moeder zaliger, toen we te Sinte Kruis woonden

— Ewel, mijnheer de pastoor, ik ben blij, dat ge gekomen zijt! riep Verschure uit. Ik heb daar in de schuur aan Jan gepeinsd... 't Is waar, hij verdient mijn hulpe en hij zal ze krijgen ook. Ge hebt me in mijn hert geraakt. Ik wil niet zijn als de rijke man die Lazarus honger liet lijden... En Jan zal meer krijgen dan de kruimels. Zeg hem, dat ik zijn loon betaal, ook terwijl hij ziek is, en hij thuis moet blijven, tot hij genezen is. Of ik zal hem morgen zelf bezoeken.

— Doe dat, vriend!

De boerin maakte nu verscheidene pakken. En mijnheer Heldenwijs nam ze na een vriendelijken afscheidsgroet mee. Hij wilde niet, dat men hem hielp.

Zwaar beladen stapte Heldenwijs heen. Hij begaf zich opnieuw naar de hut van Jan.

— Kinderen, schreit niet meer, zei hij binnentredend. Hier is eten. En er zijn ook kleeën!

En de pastoor stalde alles uit: spek, hesp, brood, baaien, kielen, sjerpen...

't Leek de vrouw een groote schat toe...

— En dat is voor ons? vroeg ze verbaasd.

— Ja...

— Maar, mijnheer de pastoor toch... Hoe zal ik u bedanken?

— Mij? Peinst ge, dat ik u dat geef? Zoo rijk ben ik niet! 't Zijn gaven Gods... u door bazin Verschure bezorgd. En luister nu goed. Boer Verschure zal Jans

weekloon uitbetalen, al is uw man ziek. En niet gaan werken voor ge genezen zijt, vriend! Laat mij eens uw pols voelen.

Op Lapscheure woonde een dokter, maar mijnheer Heldenwijs kon veel zieken met allerlei middeltjes helpen. En ook nu schreef hij Jan voor, wat hij moest doen om de koorts te bestrijden. Hij troostte en bemoeide hem en vertrok dan zonder naar woorden van dank te willen luisteren.

Hij had nog een bezoek af te leggen, ook in een huis waar droefheid heerschte. Op een kleine hoeve was de boer gestorven. Mijnheer Heldenwijs had hem in zijn laatste uren bijgestaan. En nu wilde hij de weduwe en de kinderen troosten.

Stil trad hij de woning binnen. De boerin verrichtte het noodige werk. Mijnheer Heldenwijs kon aan haar gelaat wel zien, dat zij al veel geweend had. En als de kleinen, moeder zagen schreien, deden ze het ook; al begrepen ze al het vreeselijke van hun verlies nog niet.

— Dag mijnheer de pastoor, groette de boerin.

— Dag vrouw Michiels. Ik kom eens zien, hoe ge het stelt...

— Och, heel triestig. 't Is me zoo vreemd, dat mijn brave Door dood is... Van middag heeft de timmerman met zijn knecht mijn goeden man gekist. En morgen wordt hij voor altijd uitgedragen.

— Ja, dat is erg droevig, vrouw Michiels. Ik voel het wel. Maar ge moet naar boven zien. Daar is uw man

nu. Die gedachte zal u troosten.

— Och, hij was zoo goed voor mij en de kinderen.

— Ik weet het wel.

— En wie zal nu voor ons zorgen? Ook daaraan peins ik en dan kan ik me zoo benauwd maken.

God beschermt de weduwen en weezen, hernam Heldenwijs.

De boerin veegde weer aan haar oogen. Ze scheen iets te willen zeggen, maar niet goed te durven.

Heldenwijs bemerkte dat wel en vroeg:

— Wat is er nog, dat u deert?

— Mijnheer de pastoor, 't is misschien nu niet, dat ik er zou moeten over spreken en toch het ligt zôo zwaar op mijn hart.

— Doe het er dan maar af. Het zal u verlichten.

— Toen Door ziekelijk werd, heeft hij wat geld van u geleend. Hij heeft daarvoor een papier geteekend.

— Omdat hij wilde. Ik had anders toch volle trouwen in hem. Maar hij schoof het papier onder mijn deur.

— Mijn man hoopte, dat hij spoedig weer sterk zou zijn en alles zou kunnen inwinnen. Maar ik beloof u, als ge wat geduld wilt hebben, dan zal ik werken en zuinig leven en u tot den laatsten duit voldoen.

— Wel, ik heb aan die schuld ook gepeinsd, hernam mijnheer Heldenwijs. En ik heb het papier mee gebracht.

— Ach mijnheer de pastoor, ik kan nu onmogelijk

de som betalen. Heb geduld, laat mij den tijd! smeekte de vrouw. De zieke heeft zooveel gekost.

— Mag ik uw Jan nog eens zien?

Vrouw Michiels leidde den herder in de nevenkamer. De kinderen volgden. Daar rustte de kist op twee schragen.

Heldenwijs nam het deksel af. Even keek hij den overledene aan. En hij veegde een traan weg. Deze landbouwer was een van zijn beste parochianen geweest. En zoo jong gestorven en twee flinke kinderen met de moeder achterlaten!

Heldenwijs haalde het papier met de schuldbekentenis uit zijn zak en schoof het zachtken onder het hoofd van den doode.

— Mijnheer de pastoor, wat doet ge nu? vroeg de vrouw verbaasd.

— Stil...

En de herder sloot de kist weer dicht.

— De schuldbekentenis gaat mee in 't graf, zei Heldenwijs toen. Daarvoor kwam ik vandag.

— Maar ik zou hard werken...

— Spreek er niet meer van! Dit was iets tusschen Door en mij. De zaak is nu geregeld...

Heldenwijs deed een gebed... In de andere kamer praatte hij nog even over de begrafenis en toen ging hij heen.

Ja, de zaak was geregeld, de schuld afgelost. Als mijnheer Heldenwijs, in den Zomer, wanneer er niet

De kiste rustte op twee schragen (blz. 12).

veel nood was, iets besparen kon, wilde hij gaarne hulp geven aan hen, die tegenslag hadden gekend. Kloeke menschen moesten die som teruggeven. De pastoor wilde geen nalatigen of luiards kweeken. En zoo was hij ook in staat meerderen te helpen, die tijdelijk lastig zaten.

Maar Michiels was nu gestorven. En Heldenwijs zou de schuld niet overlaten op een vrouw, die thans de zorg had over twee kinderkens.

De pastoor trok nog verder den polder in, om op een hoeve een zieke te bezoeken. Er waren in dezen strengen Winter veel kranken op het dorp en in den polder.

't Was daar de boer die aan de borst leed en te bed lag.

Hij had veel klachten en toonde zich zeer ontevreden.

— Ziek zijn, beteekent niets... zei hij tot den priester.

— Neen, voor zijn genoegen wordt men het niet, maar gaarne of ongaarne, als ziekte ons huis wil bezoeken, moeten wij ze wel binnen laten. Er helpen daartegen geen sloten of grendels.

— Ja, maar als ik morgen niet genezen ben, kruip ik toch uit mijn bed, beweerde de boer.

— En dan?

— Ga ik buiten!

— Om neer te vallen en bijna dood binnen gedragen te worden, hé?

— 't Is maar klap van hem, mijnheer de pastoor, beeerde de boerin. Hij zal het wel laten om op te staan!

— Ja, zeggen en doen, scheelt wel tien roen... erken de de pastoor. En boffen en blazen, is 't werk van dwaazen. Meenen ligt ver van Waereghem.

— Ik zou mijn bed in stukken stampen, hernam de ongeduldige zieke.

— Dat zou bijzonder dwaas zijn, want dan moest ge een nieuw koopen. En ook uw bed heeft geen schuld aan uw ziekte.

— Ik ben altijd gewend om uit te gaan door weer en wind, overal rond te loopen, mijn zaken gade te slaan en nu lig ik hier al vijf dagen onder de dekens.

— Er komen er voorzeker nog wel vijf bij, hernam Heldenwijs. En er zijn al kloeke eiken dan gij gevallen in den storm. Maar de wilg, die weet te buigen, als hij buigen moet, houdt beter stand in de aarde. Zoo moet gij ook buigen voor Gods wille, mijn vriend.

— O, hij is zoo ontevreden, zei de boerin. En toch heeft hij niets te kort. Ik verpleeg hem als een kind.

— Dat is waar hernam de boer. Ik ben ook niet kwaad op u...

— En er zijn er zooveel, die in dit bitter weer, koude en honger lijden. Moeders en vaders, die hun kinderen hooren schreien van nood en in dien nood niet kunnen voorzien, zei de pastoor. Luister eens, baas; ik

ken een middel om u tevredener te stemmen. Ge klaagt zoo, omdat ge u verveelt in uw bed omdat ge niets te doen hebt. Ha, ik heb werk voor u.

— Werk ?

En de boer lachte nu toch.

— Moet ik misschien kousen breien of sokken stoppen ? vroeg hij.

— Neen, gij zijt gewoon te besturen en te bevelen. Ge hebt een groote doening. God heeft u rijk gezegend. Vier paarden, wel een dozijn koeien, zes of zeven vette zwijntjes, om van de schapen, konijnen, hennen en kiekens te zwijgen. Uw schuur steekt vol met kostbaar graan. Gij beveelt uw knecht en uw meid morgen en overmorgen en de andere dagen, eten, melk, wat kleeven te brengen naar de armen. Naar Jan Doorens, naar vrouw Michiels, die eergisteren weduwe is geworden, naar Naardje Vos, wiens kinderen ziek zijn, naar Frans Dekkers, en oh ! er zijn er nog veel meer ! Ge luistert dan wat uw knecht en meid vertellen als ze weerkeeren. Ge bestuurt die uitdeeling. En er zal vreugde in uw hart komen. Ge zult niet meer brommen en klagen en opspelen. Toe, probeer dat eens !

— Ge zijt een slim mensch, riep de boer uit. En is er zoo veel armoe ?

— Meer dan rijkdom. En de rijken moeten de armen helpen. Het zijn de armen, die hen helpen rijk maken. En daarom moeten de rijkere zorgen, dat hun werklieden niet alleen in den Zomer, doch ook in den

barren Winter brood hebben. Gij hebt uw goederen gekregen om ze wijs te besturen. En wie wijs bestuurt, zorgt, dat er niet geschreid wordt van honger. Wie den arme geeft, leent den Heere. En het is zaliger te geven, dan te ontvangen.. O, als ge wel doet, zult ge veel tevredener op uw genezing wachten. En van uit uw bed, bestuurt ge het geluk van veel gezinnen.

— Wel, ge hebt me een schoon gedacht gegeven, mijnheer de pastoor, riep de landbouwer uit.

— Als ge 't nu maar uitvoert.

— Ja...

— Dan hoor ik de naaste week eens, of ge u niet veel gelukkiger gevoelt.

Ook tevreden over dit bezoek, ging Heldenwijs heen.

Hij was een aardig man, de pastoor van Lapscheure, over wien men nu nog spreekt in West-Vlaanderen, al is hij reeds zoo lang dood.

Hij hield wel van een grapje, maar er stak altijd leering in. Hij had een hart van goud.

Heldenwijs voelde de koude niet meer toen hij naar de pastorij weer keerde.

— Mijnheer de pastoor zoo lang buiten loopen in dit Winterweer, vermaande Klara, de bezorgde meid.

— Juist met dit weer is het noodig ! antwoordde de herder.

Klara begreep wel wat haar meester bedoelde. Ze wist, dat hij hier en daar hulp had gebracht.

II.

Een boer had een haan naar de pastorijs gebracht.
Klara, de meid, had nu een lekker soepje gekookt
en welgezind zette Heldenwijs zich aan den disch.

Maar als hij zelf het goede genoot, wilde hij gaarne aan anderen meedeelen... Bij zijn buurman zat Jozef, de dekker, op het dak. Heldenwijs opende het venster en riep hem.

Jozef kwam naar de pastorijs.

— Laat hem hier in de kamer, zei de pastoor tot de meid.

— Maar we gaan juist eten...

— Altijd tegen spreken... Moet ik zelf de deur opendoen ?

Klara gehoorzaamde.

— Dag, Jozef, zei Heldenwijs. 't I stijd om te eten, man... Zet u bij..

— Maar, mijnheer de pastoor, stamelde de dekker verlegen.

— Verstaat ge niet ?

— Is hanensoep niet wel genoeg voor u ?

— Maar, mijnheer de pastoor.. ik riek ze.. en..

— Toe, toe, ge eet mee.. Klara, nog een teloor..

— Dat zal beter zijn dan 't kostje thuis, verzekerde Jozef. Niet, dat ik ontevreden ben!

— O, ik eet zulke soep ook maar, als de een of andere me een haan brengt..

— Ik had dat vannacht niet kunnen droomen.

Heldenwijs keek naar buiten en zei:

— Zie eens hoe de lucht betreft. 't Is gedaan met de vorst. Het gaat dooiën..

— Ge mist, mijnheer de pastoor, beweerde Jozef. De lucht staat naar vriezen. God gave, dat het anders ware.

— Ik zeg dat de lucht zwart wordt, hernam Heldenwijs, gebarend boos te worden. Zwart ja, zwart als inkt. Het zal regenen.

— Maar, mijnheer de pastoor, er is geen zwart wolkje te zien, zei Jozef. De lucht staat vriesachtig.

— Tegenspreker ! bulderde Heldenwijs. Als ik zeg, dat 't weer verandert, zult ge me gelijk geven, hoort ge dat ! Ik wil het !

— Ik kan geen blauw zwart noemen.. en de hemel is blauw, hield de dekker vol.

— Zegt dat de lucht verduistert of ik geef u een ferme rammelings.. Dat is anders dan mee eten. Slaan zal ik u.

— Voor geen honderd hanen, spreek ik tegen de waarheid in, mijnheer de pastoor, riep de dekker, en hij liep de kamer en het huis uit en klom op zijn dak terug.

— Zoo ge spreekt als ik, moogt ge eten zooveel ge wilt en de rest van den haan mede naar huis nemen,

beloofde Heldenwijs door het venster.. Ge verstaat me, hé ?

— Mijnheer de pastoor, aan den hemel is er geen zwart vlekske te zien! hield Jozef vol. Het blijft vriezen.

— Ge zijt een flinke kerel, zei de geestelijke lachend. Kom naar beneden...

— 'k Weet dat ge slagen kunt uitdeelen, en harde ook. Dat hebben dronkaards ondervonden.

— Vrees niets; ik wilde u eens beproeven. 't Is zoo, dat ik mijn parochianen leer kennen. Gij zijt een eerlijke vent. Veel anderen zouden voor een maal eten, vleien en liegen, maar gij niet. Kom er af.

— Is het gemeend ?

— Ha, ge vertrouwt me niet ? Nu zal ik me boos maken! Jozef, aan tafel, de soep wordt koud.. Wat, ge zoudt mij voor valsch aanzien.

De man maakte nu geen bezwaar meer en hij at smakelijk van de soep en den haan.

— Jozef, ga altijd zoo recht door zee, zei Heldenwijs. Doe niet als zekere Roelofs, een rentenier en grondeigenaar. Een zijner pachters kon zijn pacht niet betalen en voor vereffening nam Roelofs van 't boerke een koe. Zelf het beest naar de markt brengen, daarvoor was mijnheer te fier, en hij sprak een van de parochie aan.

— Jef, wilt ge mijn koe te Brugge verkoopen ? vroeg hij aan dezen.

Maar in plaats van loon te bepalen, kwam de rentenier weer met een slinksche streek voor den dag. Hij toonde een ouden magaren haan en zei:

— Ge gaat naar de markt en verkoopt daar de koe en den haan. Het geld van de koe is voor mij, dat van den haan is voor u. Zoo betaal ik voor uw moeite.

De haan was geen tien stuivers waard, maar Jef was tevreden met het voorstel. Hij vroeg een getuige mee.

De koster ging mee naar de markt om te zien, of alles eerlijk ging.

Voor de koe waren er te Brugge koopers genoeg, maar den haan vond geen liefhebbers.

— Hoeveel voor die koe? vroeg een koopman aan Jef. Als ze niet te duur is, leid ik ze mee.

— Ge moet de koe en den haan te samen nemen. En de haan kost twee honderd gulden en de koe tien Vlaamsche stuivers, antwoordde Jef.

— Ge zijt gek, riep de koopman.

En tot de omstanders zei hij :

— Ja, die kerel is gek. Luister wat hij vraagt !

Maar een der omstanders lachte niet.

— Wel, zei hij, de koe is heel goed, en ik neem er uw haan bij, zooals gij het wilt. Zeg maar den prijs..

— Twee honderd gulden voor den haan en tien stuivers voor de koe, hernam Jef. Dat is mijn voorwaarde. En ik ga er niet van af.

De menschen lachten weer.

— Och, dat is voor mij gelijk, zei de koopman en ze waren 't akkoord.

— Koster, ge hoort het en ge zijt getuige! sprak Jef. De haan brengt twee honderd gulden op en de koe toen stuivers. Dat is duidelijk, hé!

De twee mannen keerden naar huis terug.

— Een goeden prijs gemaakt? vroeg Roelofs. Ja, niet waar, 't zie het aan uw gezicht.

— Tien Vlaamsche stuivers, antwoordde Jef. Hier zijn ze. En dat ik de waarheid spreek, kan de koster getuigen.. Uw koe heeft zooveel opgebracht.

Roelofs vernam nu hoe hij bij den neus was genomen. Hij was woedend, maar Jef trok lachend met zijn geld voort, na den koster een belooning te hebben gegeven. En zoo had hij Roelofs een flinke les toegediend.

— Dat was slim overlegd, zei Jozef, maar toch ook een sluwe streek, mijnheer de pastoor.

— Ja, sluw zeker! List zoekt list. Och, 't beste is, dat de menschen openhartig met elkaar omgaan. En dat deedt gij met mij.

Het maal eindigde in de beste stemming.

III.

Heldenwijs had ook talrijke vrienden te Sluis.

De pastoor begaf zich naar het oude stadje, een vesting de poort tot Zeeland, maar zeer vervallen.

Wel had Sluis toen nog gemeenschap met de zee door het Zwin, maar 't was een nauw vaarwater, slechts voor kleine schepen geschikt.

De pastoor moest een omweg maken, om zonder over te varen Sluis te bereiken.

Hij zou wat uitrusten bij burger Jansz, die in de Kapellestraat een winkel van kleerstoffen hield.

Hij trad binnen. Jansz stond achter den toog nog een bestelling gereed te maken.

— Wel, Jansz, ik riek de geuren uit uw keuken, zei Heldenwijs. De vrienden slachten de zwaluwen, ze komen als 't goed weer wordt. En 't staat me hier aan.

— Ge weet wel, dat ge hier altijd welkom zijt.. En ja, ik heb vandaag een feestmaaltje. Ge moet blijven, zei de burger. Ik noodig u aan tafel.

— Ik sla niets af dan vliegen..

— Maar luister eens.. er zijn ook veel deftige lieden. En uw soutane ziet er verfromfaaid uit.

Maar Heldenwijs stapte in de woonkamer en begroette de vrouw en dochters.

Jansz bekeek den pastoor nog eens en zei :

— Maar, vriend Heldenwijs, uw soutane is toch al slecht. Hoe kunt ge u zoo kleeden ?

— Hooge vliegers, leege vallers! Eenvoud past den mensch het beste.

— Ja, maar ge neemt het toch al te gemakkelijk op...

— Wie zich zelf prijst, is een zot.

— Neen, neen, dat kan er niet door. Ik zeg het u zooals ik meen.

— Goe vrienden kunnen kijven en toch goe vrienden blijven, hé? Ik heb wel eerbied voor mijn kleerkas, Jansz, ik draag ze hier heelemaal op mijn rug, zooals de slakken hun huis. Gij moogt dat weten.. 't Is onder ons. Immers, wie zijn neus schendt, schendt zijn aanzicht. Zoo vertelt het niet voort!

— Hadt gij een kleed geleend om naar Sluis te komen.. Het is hier een stad, vergeet dat toch niet!

— Leenen.. bij wien?

— Haal een kleed waar ge kunt, maar komt fatsoenlijk voor den dag.

— Haal een kleed, waar ge kunt. Ge meent dat!

— Natuurlijk, red u uit den nood.. Dat is mijn raad.

Heldenwijs zette zich neer en rookte een lange pijp, die Jansz hem aanbood.

't Duurde niet lang of de gasten kwamen, zoowel burgers als officieren. En ze werden in de groote, schoone kamer gelaten, waar de tafel al gedekt stond. Heldenwijs verdween nu.

Mijnheer en mevrouw Jansz verwelkomden de genoodigden, maar de pastoor verscheen nog niet. Hij was even uit de woonkamer heen gegaan en niemand wist waarheen.

Daar trad hij binnen, en gehuld in een **fijn, spiksplinternieuw** kleed, dat hem zwierig om de lenden

hing.

— O, Hemel, de soutane, welke ik voor den **pastoor van Hoeke** heb laten maken, dacht burger Jansz verschrikt. Ha, hij heeft ze uit mijn winkel gehaald! Als hij ze nu maar niet te veel verkreukt en ze straks weerlegt, kan het me weinig schelen.

Het was heel genoeglijk aan tafel. En Heldenwijs sprak heel gezellig mee. Hij was ook bij deze rijke lieden gezien.

Hij stond echter eerst van al op..

— Gaat ge nu al heen? vroeg Jansz.

— Ja, 't is tijd.. En men moet al vreezen, wat gebeuren kan. Bovendien, de schotels zijn leeg, hé? En wijn drink ik nooit overdadig. Ik ben hier ver van huis.

Hij groette 't gezelschap.

Burger Jansz gaf hem een wenk, de soutane weer op haar plaats te leggen.

Maar toen na afloop van 't feest, de winkelier ging kijken, vond hij het versleten kleed.

— Hij heeft waarachtig de nieuwe soutane mee! jammerde Jansz. Dat is ook een grap.

Hij zond den volgenden morgen zijn knecht naar Lapscheure, om het kleed terug te halen.

— Deze soutane is van mij, verzekerde Heldenwijs. Uw goede baas heeft ze mij ten geschenke gegeven.

— Al is de oude niet gierig, zijn goed weg geven doet hij toch niet. Gij zijt mis, mijnheer de **pastoor**, hernam de knecht..

— Hoor eens.. ik wil niet twisten. Uw meester zei dat ik zoo haveloos gekleed te Sluis verscheen. Haal een gewaad waar ge kunt, maar kom toch wat deftig voor den dag, zoo zei hij. Nu waar kon ik het beter gaan halen dan in zijn goed voorzienen winkel? Ik vond er deze soutane en ze past me goed. En burger Jansz zendt ook mijn oude terug. Dat is mild van hem, want als 't slecht weer is, ware 't zonde de nieuwe te dragen. En bedank hem hartelijk.

— Ja maar, zoo ga ik niet naar Sluis terug. Ik moet die soutane terug hebben.

— Moeten is dwang vriend, en van dwang willen we hier niet weten. Haal een kleed waar ge kunt, red u uit den nood, zei uw meester. En hij zou boos zijn, omdat ik zijn raad gevolgd heb? Dat is zonderling..... Jansz is anders een man uit één stuk

En de knecht ging zonder soutane heen.

Burger Jansz hoorde boos de boodschap aan. Dan moest hij toch lachen.

— Hij heeft gelijk, riep hij in een betere luim. Wel laat hem de soutane houden ! Ik weet, dat hij door zijne milddadigheid jegens den armen geen geld heeft om nieuwe kleeren te koopen. En nu maar gauw wat anders gemaakt voor den pastoor van Hoeke... Och, het geschenk is goed besteed.

Maar in den namiddag verscheen mijnheer Heldenwijs opnieuw.

— Ge kunt het kleed terug krijgen, zei hij. Ik

wilde u alleen maar eens leeren, dat ge op uw woorden moet letten.

— Jansz antwoordde nu dat de herder het kleed mocht behouden.

— Wel, dat doet me veel plezier, hernam Heldenwijs. Maar let toch steeds goed op uw woorden, mijn vriend. We kennen het rijmpje: «Ziet toe van wien gij spreekt en waar en in wat zin, want is het woord de lippen uit, 't en wil er niet meer in. En ik heb ook de waarheid ervaren. « Veel beter een vriend, die scheldt als gij 't verdient, als een die, wat gij doet, beboft, zij 't kwaad of goed». Ik heb er mijne soutane mee gewonnen. En zoo'n nieuw kleed is een goede gave, al mochten vele menschen er eens aan denken « dat men in een frak van goudlaken al even ellendig zijn kan als in een broek van voddendaai» en «dat modepoppen zijn losse koppen». Wel, wel, Jansz, het was een goede wind die mij naar Sluis voerde.

— Gij zijt een slimme man !

— En hebt gij een boterham minder gegeten om het verlies van die soutane ?

— O, neen...

— Welnu, wat kan u dan 't verlies van eenige guldens maken... Hadt ge nieuwe stof voor een kleed voor mijn kollega van Hoeke ?

— Natuurlijk...

— Dan lijdt die er ook niet onder. Alles is om ter best. Tot we nog eens een goeden raad van u krijgen.

Maar den volgenden dag had Klara uit de deugdelijke stof twee manteltjes moeten snijden voor arme kinderen, die Heldenwijs in lompen naar de school zag komen... En toen had hij medelijden met die kinderen.

O, in dien barren Winter van 1740 hielp hij zoo-veel zijner parochianen.

Dat deed hij trouwens zijn leven lang.

IV.

Eens zat Heldenwijs in gezelschap van eenige vrienden. En bij hen was een man, algemeen om zijn bluffen bekend. Ook nu wilde hij ieder weer overtuigen, dat hij een held was. Men sprak in die dagen juist veel over de rooversbende van Jan de Lichte, die in Oost-Vlaanderen aangehouden was.

De dappere man — Latres heette hij — kon maar niet begrijpen, dat die bende zoo lang had kunnen rooven.

— Hier in de streek, zou het niet waar zijn, verzekerde hij. Ik ging dan elken nacht uit om zulke booswichten aan te houden.

En Latres vertelde, hoe hij al dikwijls een dief had verjaagd.

— Ge moet toch een dappere kerel zijn, sprak mijnheer Heldenwijs.

Dan fluisterde hij zijn koster, die ook in het gezelschap was, iets in 't oor. De koster stapte na eenigen tijd op.

Mijnheer Latres bleef ook niet lang meer. Hij moest nog naar Moerkerke. Hij nam afscheid en vertrok.

Geen tien minuten later stormde hij de kamer weer binnen, bleek als een doode.

— Maar wat is er nu? vroeg de pastoor.

— Roovers... o, roovers! Ze willen me aanvallen!
stamelde Latres.

— En hebt gij ze niet aangehouden?

— Ze.. waren.. met te velen..

Een tweede persoon trad binnen. Hij hield den
hoed diep over het hoofd. En in zijn hand had hij een
mes.

— O, daar is de kapitein der roovers! schreeuwde
Latres en hij kroop achter den stoel van mijnheer Hel-
denwijs.

Maar den indringer nam zijn hoed af.

— Mijn koster ! riep Heldenwijs. Wel, wel, mijn-
heer Latres, bekijk dat mes eens goed...

De bluffer deed het.

— Van avond hebt ge er uw hesp mee gesneden,
hernam mijnheer Heldenwijs.

— En waarom randde de koster mij aan ?

— Hij heeft u niets misdaan...

— Wel neen, sprak de koster... Toen ik hier even
buiten het dorp, mijnheer Latres eens goeden avond
wilde zeggen, maakte hij rechts omkeer en vluchtte
weg...

— En ik had aan den koster gevraagd, u met den
hoed over zijn oogen en uw tafelmes in de hand, eens
te groeten, zei mijnheer Heldenwijs. Ik wilde uw moed
beproeven... Nu weten we, dat we niet veel op u moe-
ten rekenen, moest er in de streek ooit een rooversbende

ontstaan. Gij zijt ook al van hen, die denken: «Beter
blood Jan, dan dood man». En woorden zijn geen oor-
den. Kort van woorden, kloek van daden. Het zijn al
geen koks, die met lange messen loopen. Tusschen
neus en kin is er veel gespin. Wie veel zegt, moet veel
verantwoorden. Zeggen is een, maar doen is twee. De
beste stuurlui staan aan wal. Klagers geen nood, en
bluffers geen brood. En nu, vriend Latres, zal ik u een
eind begeleiden, want gij zijt nog benauwd. Ik zie het.
Zoo gaf Heldenwijs ons lessen..

Vôôr hij vertrok, zei hij tot de anderen:

— Vrienden, dit blijft onder ons, niet waar ! La-
tres is onze vriend. En och, we moeten de menschen
nooit stof geven tot spotten.

De les had geholpen.

V.

Mijnheer Heldenwijs wandelde veel. Hij hield van
zijn streek. Dikwijls ging hij naar Brugge, bij den bis-
schop.

Monseigneur achtte hem zeer en gaf hem middelen
om de armen te helpen. Heldenwijs trachtte de men-
schen te ontwikkelen en vroom op te voeden. Hij deed
dit op vroolijke en ernstige wijze.

Maar hij had ook kloeke armen, sterke handen.
Werd er in een herberg gevochten, dan liep men om
den pastoor. Hij zette de twistzoekers aan de deur.

En de ruwste kerels hadden ontzag voor hem. Maar

dan ging hij hen bezoeken in hun huis en stemde ze tot betere gevoelens.

Het was toen een arme tijd in Vlaanderen. Er heerschte voortdurend oorlog. Veel huizen vervielen. Ook de pastorie van mijnheer Heldenwijs werd zeer bouwvallig. Klara vreesde, dat het dak zou instorten. Men kon er niet meer blijven. Klara ging bij haar zusster wonen. En mijnheer Heldenwijs ? Wel, die nam zijn intrek in den dorpestoren. Hij was met zoo weinig tevreden.

— En van hier overzie ik nog beter mijn parochie, zei hij.

Men wijst u te Lapscheure nog altijd die torenkamer aan. Ja, van goede menschen spreekt men lang. Zoo hoorden wij den naam van Franciscus Heldenwijs en gingen wij eens naar Lapscheure, om meer van hem te vernemen. Daarvan hebben we u iets verteld.

En we hebben bij het graf gestaan, waarin mijnheer Heldenwijs rust met zijn broeder.

Hij stierf op 15 Oktober 1775, in den ouderdom van zestig jaar, door ieder geacht. Over zijn dood werd lang gerouwd.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Vierde uitgave.

Nr. 77.

A. HANS.

De pastoor van Lapscheure

Uitgave A. HANS VAN DER MEULEN.